

Historien leder Israel på vildspor

Hans Mouritzen
international@jp.dk

Krigsretorikken skrues op – der kan være få uger til et væbnet opgør mellem Israel og Iran med ødelæggende konsekvenser for landene til følge samt for verdensøkonomien. Israel truer højlydt med at slå til mod iranske atomanlæg med det formål at komme en iransk atom-bombe i forkøbet.

USA med samme overordnede formål forsøger at holde igen på israelerne; stormagten har naturligt nok et bredere perspektiv, omend også opportunistiske motiver spiller ind: En krig må ikke "vippe bånden" før det amerikanske præsidentvalg til november.

Udenrigspolitiske beslutningstagerer er i større eller mindre grad styret af historiske analogislutninger. Vi skal "lære af historien", siger de: Den aktuelle situation lig-

ner en bestemt fortidig situation, og derfor bør vi handle ligesom sidst (hvis det var en "succes") eller modsat (hvis det var en "fiasko").

Analogierne kan fungere pædagogisk over for en undrende offentlighed, og undertiden tror beslutningstagerne selv på dem. Fejlen i analogi-ræsonnementet er naturligvis, at to historiske situationer sjældent eller aldrig er ens. Fiasko er derfor en trofast følgesvend, hvis man for ensidigt og overfladisk tager historien til hjælp.

Blandt israelske beslutningstagerer synes der at være to hovedanalogier på spil i disse uger. Den første er meget generel og lyder: De iranske trusler mod Israel/jøderne svarer til truslerne i Hitlers "Mein Kampf"; situationen før Anden Verdenskrig i 1939, som endte

med Holocaust, kan sammenlignes med Israels situation i dag – blot med Iran i bødlens rolle.

Hvis analogien accepteres, kan man godt forstå, at israelerne er ligeglade med USA og andre "velmenende" venner; så er der grund til panik, og så må der handles – hellere i denne uge end i næste. Med Holocaust in mente kan man naturligvis godt forstå, at israelerne tænker, som de gør, men analogien holder ikke. Godt nok er præstestyret i Teheran en mystisk foreteelse, men det er ikke så mystisk, at det vil begå selvmord ved at indlede en atomkrig (Israel – og USA – har som bekendt A-våben).

I øvrigt tyder intet i historien på, at persisk diplomati skulle være mindre velovervejet end traditionelt europæisk diplomati. Styret vil i stedet cementere sin egen overlevelse og sin position som regional stormagt. Disse formål kan

man misbillige, men de har intet med Holocaust eller Israels overlevelse at gøre.

En langt mere specifik analogi synes også at være på spil: Et præventivt angreb på Iran svarer til det succesfulde præventive angreb på en irakisk reaktor i 1981. Begge indebærer/indebar en anselig overflyvning over tredjeparts territorium, men da det gik glimrende sidst, vil det kunne gentages, forskellene ufortalt (bl.a. at overraskelsesmomentet er væk, og de iranske anlæg formentlig er effektivt beskyttede).

Ræsonnementet er almenmenneskeligt, jf. analogislutningen hos mange af os danskere ved COP-15 i Bella-centeret: Ganske vist tårnede vanskeligheder sig op, men vi trøstede os med EU-topmødet sammesteds i 2002, hvor statsminister Anders Fogh Rasmussen

til sidst – efter alle genvordigheder – kunne træde frem og erklære: »We have an agreement.« Denne gang ville det så blot være Lars Løkke. Vores ønsketænkning overså imidlertid mødernes og situationernes fundamentale forskellighed.

Man må håbe, at israelerne kan hæve sig over sine analogier, både den brede til 1939 og den specifikke til 1981. Det er mere end forståeligt, at de dyrker dem, men det er ikke rationelt. Det fører formentlig ud i ulykke – både for dem selv og for verdensøkonomien.

Hans Mouritzen er dr.scient.pol. og seniorforsker ved DIIS med den udenrigspolitiske beslutningsproces som speciale.